

15.09.2023

Група №34

Урок №4-5

Тема. Однорідні члени речення. Однорідні означення. Кома між однорідними членами речення

Мета: поглибити знання учнів про однорідні члени речення; сприяти засвоєнню учнями правил вживання розділових знаків при однорідних членах речення, вдосконаленню вмінь знаходити в реченні вивчені пунктограми; збагачувати лексичний запас, підвищувати мовленнєву культуру, розвивати творчу уяву, логічне мислення, пам'ять; виховувати любов до рідної мови, до природи

Перебіг уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань

Однорідними називаються члени речення, тотожні за своєю семантико-синтаксичною функцією – вони *пояснюють той самий член речення і виконують однаково синтаксичну функцію:*

- *Щастя, радість, доброта прийшли тепер до кожної оселі (Збан.);*
- *Пісня шириться, росте, розливається на вечірніх просторах (Жовж.);*
- *Глибока, тиха, нерозважлива туга Вникає в серце, каменем лягає (Л.Укр.);*
- *Моє щастя – Вітчизни простори, оповиті і сонцем, і хмелем, й зерном (Стельм.).*

Однорідними можуть бути як головні, так і другорядні члени речення:

- *Ліси й садки укрились цвітом запашиим (Заб.);*
- *Зазолотились, засиніли, заграли в семибарвній грі гранітних сходів мокрі схили (Баж.);*
- *Сніг укрив землю, стріхи, дерева (Гол.);*
- *Гори востаннє засвітилися легким, ажурним золотом (Гонч.);*
- *Розцвітай же, слово, і в родині, і у школі, й на заводі, і у полі. (Тич.).*

Однорідні члени речення пов'язуються між собою *або тільки інтонацією, або інтонацією і сполучниками сурядності:*

- *І мене в сім'ї великій, сім'ї вольній, новій, Не забудьте пом'янути незлим тихим словом;*
- *На розпутьті кобзар сидить та на кобзі грає (Шевч.).*

При однорідних членах речення можуть бути **узагальнювальні слова**, які виступають **тим самим членом речення**, що й однорідні члени. Роль узагальнювальних слів найчастіше виконують **займенники всі, все, ніхто, ніщо та прислівники скрізь, всюди, завжди, ніде**:

- Усе в чеканні: спілі краплі рос, земля і місяць, вишні і тополі (Б. Ол.).
- Узагальнення є стилістичним прийомом увиразнення змісту.

Між однорідними членами речення СТАВЛЯТЬ КОМУ , якщо вони:	
не з'єднані сполучниками	<i>Звучала пісня <u>вільно</u>, <u>гордо</u> (В. Білас)</i>
з'єднані сполучниками а, але, та (у значенні але)	<i>Ми хоч <u>бідні</u>, <u>але</u> <u>чесні</u> (М. Коцюбинський); Проти нього стояв не <u>лес</u>, а <u>вовк</u> (М. Коцюбинський)</i>
з'єднані повторюваними сполучниками і, й, та (у значенні і)	<i>Вічно будуть у світі <u>і</u> <u>відданість</u>, <u>і</u> <u>віра</u>, <u>і</u> <u>любов</u> (С. Тельнюк)</i>
однорідні члени речення з'єднані сполучниками і (й), та в пари (кому ставлять тільки між парами)	<i>Дзвенять сади <u>й</u> <u>гаї</u>, поля <u>й</u> <u>ліси</u> (С. Малицько)</i>
Кому між однорідними членами речення не ставлять, якщо вони:	
з'єднані неповторюваним сполучником і або та (у значенні і)	<i>Учися <u>чистоти</u> <u>і</u> <u>простоти</u> (М. Рильський); <u>Твори добро</u> <u>невтомно</u> <u>та</u> <u>недремно</u> (Т. Севернюк)</i>

Однорідні члени речення, не з'єднані сполучниками

Між однорідними членами речення, не з'єднаними сполучниками, **ставиться кома**:

- *Мить спогадів, відрад, ясною супокою, Як рідко ми в житті зливаємось з тобою (Фом.);*
- *Учить дітей бачити, мислити, відкривати, дивуватися (Сух.).*

Кома не ставиться:

1) якщо два дієслова в однаковій формі **вказують на дію та її мету**:

- *Піди купи хліба;*

2) якщо між двома однаковими словами **стоїть заперечна частка не**:

- *Ти гукай не гукай, а літа не почують (Б. Ол.).*

Однорідні члени речення, з'єднані одиничними сполучниками.

Кома ставиться завжди перед протиставними сполучниками:

- *У світі є не тільки добро, а й зло (Сух.);*
- *Тече вода в синє море, та не витікає (Шевч.).*

Кома не ставиться перед єднальними і розділовими сполучниками, вжитими один раз:

- *Коли між батьком і між сином Стоїть невидима стіна.*
- *На очі тоскно і полинно Сльоза накочує сумна (Криш.);*
- *Він мав років десять чи двадцять.*

Однорідні члени речення, з'єднані повторюваними сполучниками.

Кома ставиться:

1) між однорідними членами речення, з'єднаними повторюваними сполучниками:

- *В промінні місячнім, як в морі, втонули ниви, і луки, І темні праліси, і гори;*
- *Безмежна тиша навкруги – Ні голосу, ні шуму. На все навіяли сніги Якусь глибоку думу (З тв. О. Олеся);*

2) між усіма однорідними членами речення, якщо частина з них з'єднана інтонаційно, а частина – за допомогою повторюваних сполучників:

- *В підземній глибині, в морях, і під водою, І на вершинах гір, і в хащах лісових, Уранці, вніч, удень, вечірньою порою, І в селах, і в містах звучить мені твій сміх (Сос.);*

3) між кожною парою однорідних членів речення, якщо вони з'єднані сполучниками попарно:

- *Народність і патріотизм, гуманізм і правдолюбство, краса і велич поезії Шевченка глибокого увійшли в наше сьгоднішнє життя (З журн.).*

Кома не ставиться:

1) перед першим повторюваним сполучником, якщо з нього починається перелік:

- *Моє щастя – Вітчизни простори, оповиті і сонцем, і хмелем, й зерном (Стельм.);*

2) якщо повторюваний сполучник і з'єднує різні однорідні члени речення:

- *Курінь пах землею і мохом видавався підземельникові горою, що зникає десь високо в туманні (Тют.);*

3) якщо однорідні члени речення з'єднані повторюваними сполучниками і становлять тісну смислову єдність:

- *ні те ні се*
- *ні туди ні сюди*
- *ні риба ні м'ясо*
- *ні світ ні зоря*
- *ні кінця ні краю*
- *ні вдень ні вночі*
- *ні пуху ні пера*
- *ні живий ні мертвий*

1. *Попідтинню сіромаха і днює й ночує (Шевч.).*

2. Вправа з ключем

Випишіть спочатку однорідні члени речення, між якими не ставимо коми, а потім ті, між якими кому ставимо.

Охлялий чи хворий. І сміх і гріх. Мороз чи відлига. Очі та вуха. І дивно і лячно. Ні охоти ні бажання. Один а не два. Добре або погано. Як батьки так і діти. Не тільки свої а й чужі. Чи сто чи двісті. І ми і ви. Чесно й відверто. І сміливі й боязкі. І ліс і поле. Ні свічі ні сірника.

Ключ. Підкресліть другу літеру в першому слові кожної пари слів. Ці літери складають закінчення мудрої поради: "Даруймо людям те, що..." (хочемо мати від них).

III. Домашнє завдання (завдання на вибір)

- Скласти 6 речень на тему попередньої вправи, використавши однорідні члени речення з різними видами зв'язку.
- Скласти міні-твір на тему попередньої вправи, використавши однорідні члени речення з різними видами зв'язку.
- Скласти аналогічну вправу з ключем для однокласників (ключем можуть бути короткі слова)

IV. Підсумок уроку

Метод «Мікрофон»

- Чи зрозуміли ви тему?
- Що найцікавіше було на уроці?
- Які труднощі виникали в процесі роботи?

- **Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту**
- **tanita.yar2018@gmail.com**
- **У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.**